

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΗΓΕΣΙΑ
ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ**

ΟΔΗΓΟΣ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Μ.Δ.Ε.)

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Σχολή Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστημών και Τεχνών
Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής
Ακαδημαϊκό έτος: 2019-2020

1 Περιεχόμενα

2	Γενικά.....	3
3	Προγραμματισμός - χρονοδιάγραμμα	4
4	Η επιλογή θέματος	5
4.1	A) Το θέμα της Μ.Δ.Ε. (τίτλος).....	6
4.2	B) Η μέθοδος προσέγγισης ή/ και ανάπτυξης του θέματος.....	6
4.3	Γ) Τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα.....	6
5	Συνήθη προβλήματα.....	7
6	Περιεχόμενο πρότασης του Ερευνητικού Υπομνήματος	8
7	Υπόδειγμα δομής της Μ.Δ.Ε. – Περίγραμμα Μ.Δ.Ε.....	9
7.1	Σελίδα Τίτλου	9
7.2	Πρόλογος	9
7.3	Περίληψη.....	9
7.4	Πίνακας Περιεχομένων (επόμενη σελίδα)	10
7.5	Πίνακας Εικονογραφημένων (επόμενη σελίδα).....	10
7.6	Κατάλογος των Πινάκων και των Διαγραμμάτων (επόμενη σελίδα)	10
7.7	Εισαγωγή (Ενδεικτικά 5 – 8 σελίδες).....	10
7.8	Α΄ Μέρος: Θεωρητικό Πλαίσιο (20 – 30 σελίδες).....	10
7.9	Β΄ Μέρος: Ερευνητικό Πλαίσιο (35 – 45 σελίδες)	10
7.10	Γ΄ Μέρος: Ερμηνεία/ Συζήτηση των Πορισμάτων – Συμπερασματικές παρατηρήσεις – Προτάσεις (8 – 10 σελίδες).....	11
8	Κριτήρια βάσει των οποίων αξιολογούνται οι Μ.Δ.Ε.....	12
8.1	Κριτήριο Α: Σχεδιασμός έργου	12
8.2	Κριτήριο Β: Βιβλιογραφική επισκόπηση	12
8.3	Κριτήριο Γ: Μεθοδολογία, συλλογή και ανάλυση των δεδομένων	12
8.4	Κριτήριο Δ: Συμπεράσματα και Προτάσεις	12
8.5	Κριτήριο Ε: Γραπτή Παρουσίαση και Δόμηση της εργασίας	13
9	Θέματα Δεοντολογίας.....	13

9.1	Λογοκλοπή – Πειθαρχική Δίωξη	13
9.2	Ειδικές οδηγίες συγγραφής.....	15
10	Μορφοποίηση του κειμένου της Μ.Δ.Ε.	16
10.1	Εξώφυλλο και σελίδα τίτλου	16
10.2	Αρίθμηση σελίδων.....	16
10.3	Αρίθμηση Πινάκων και Διαγραμμάτων.....	17
10.4	Περιθώρια Σελίδας	17
10.5	Διαστήματα στη Σελίδα	17
10.6	Στοίχιση.....	17
10.7	Γραμματοσειρά – Μέγεθος γραμμάτων.....	17
10.8	Αριθμός Αντίγραφων Διπλωματικών Εργασιών.....	17
11	Σύνταξη Βιβλιογραφίας (Κατάλογος Αναφορών / References)	17
11.1	Γενικές παρατηρήσεις.....	17
11.2	Σύνταξη Βιβλιογραφίας	18
12	Παραδείγματα βιβλιογραφικών αναφορών (APA System).....	19
12.1	Από βιβλίο	19
12.2	Από βιβλίο με πολλούς συγγραφείς.....	19
12.3	Από βιβλίο με Επιμελητή/ές Έκδοσης.....	19
12.4	Από Κεφάλαιο βιβλίου με πολλούς συγγραφείς και Επιμελητή/ές Έκδοσης.....	19
12.5	Από περιοδική έκδοση	19
12.6	Από διαδίκτυο.....	20
12.7	Κείμενο στο διαδίκτυο χωρίς ημερομηνία.....	20
13	Προγραμματισμός και έλεγχος ως την ολοκλήρωση της Μ.Δ.Ε.....	20
14	Υποχρεώσεις μετά την ολοκλήρωση της Μ.Δ.Ε.	22
15	Ενδεικτική βιβλιογραφία για τη Μεθοδολογία Έρευνας	22
15.1	Α. Βιβλιογραφία στα Ελληνικά	22
15.2	Β. Βιβλιογραφία στα Ελληνικά από μετάφραση.....	23
15.3	Γ. Βιβλιογραφία στα αγγλικά.....	23
16	Παραρτήματα.....	25

Στο τέλος της εκπαιδευτικής διαδικασίας, εφόσον ο φοιτητής έχει ολοκληρώσει όλες τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την εξέταση των εξαμηνιαίων μαθημάτων και τις υποχρεώσεις της Πρακτικής Άσκησης, είναι υποχρεωμένος να συγγράψει μια πρωτότυπη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (Μ.Δ.Ε.) με έκταση 25.000 έως 30.000 λέξεις. Το πλήρες Χρονοδιάγραμμα της διαδικασίας εκπόνησης της Μ.Δ.Ε. υπάρχει στη σχετική ενότητα του παρόντος Οδηγού.

Ειδικότερα, πριν από την έναρξη του Δ' εξαμήνου (στο οποίο εκπονείται η Μ.Δ.Ε.) κατά τη διάρκεια του Γ' εξαμήνου, ο κάθε φοιτητής οφείλει να διερευνήσει την επιλογή του θέματος με το οποίο επιθυμεί να ασχοληθεί στο πλαίσιο της Μ.Δ.Ε.. Σε αυτήν τη βάση, μπορεί να ζητήσει τις συμβουλές και την καθοδήγηση από τον Καθηγητή, τον οποίο ο ίδιος ο φοιτητής θα επιλέξει ως Επιβλέποντα Καθηγητή της Μ.Δ.Ε. με τη σύμφωνη πάντοτε γνώμη του δευτέρου. Ο Επιβλέπων Καθηγητής και τα άλλα δύο μέλη της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής έχουν την ευθύνη της παρακολούθησης και του ελέγχου της πορείας εκπόνησης της Μ.Δ.Ε. (Σχετικά με τη συγκρότηση της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής καθώς επίσης και την εξέταση της διπλωματικής εργασίας, παρακαλείσθε να συμβουλευτείτε τα σχετικά άρθρα του ισχύοντος Κανονισμού λειτουργίας του Π.Μ.Σ.) Στο τέλος αυτής της διαδικασίας διαβούλευσης και συνεννόησης ο φοιτητής συντάσσει ένα Ερευνητικό Υπόμνημα, έκτασης από 1.700 έως 2.000 λέξεις, με την πρότασή του για τη μεταπτυχιακή εργασία, στο οποίο εξηγεί το θέμα και τους στόχους της έρευνάς του. Για την προετοιμασία του Υπομνήματος ο φοιτητής καλείται να συμβουλευτεί τη σχετική ενότητα στον παρόντα αναλυτικό Οδηγό.

Σε εκείνη την περίπτωση που δεν προκύπτει συμφωνία και ο φοιτητής βρίσκει δυσκολία να καταλήξει ως προς τη συνεργασία του με έναν Καθηγητή, ή και με δεύτερο, οφείλει να μην καθυστερήσει και να ενημερώσει τη Γραμματεία, η οποία ενημερώνει με τη σειρά της τη Διεύθυνση του Προγράμματος. Σε κάθε περίπτωση, η Διεύθυνση και η Συντονιστική Επιτροπή του Προγράμματος φέρουν την ευθύνη να ρυθμιστεί άμεσα η εκπόνηση των εργασιών όλων των φοιτητών.

Το τελικό Υπόμνημα υποβάλλεται προς έγκριση στη Γ.Σ. του Τμήματος αμέσως πριν από την έναρξη του Δ' εξαμήνου. Η επιλογή του θέματος της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας γίνεται από τον φοιτητή σε συνεργασία με τον Επιβλέποντα Καθηγητή. Η Μ.Δ.Ε. συνίσταται στον σχεδιασμό και την υλοποίηση μίας ολοκληρωμένης έρευνας (πεδίου ή βιβλιογραφικής) σε θεματική που εντάσσεται στα αντικείμενα ή τα γνωστικά πεδία του Προγράμματος. Χαρακτηρίζεται από συνέπεια και επιστημονική επάρκεια, ενώ τηρεί απαρέγκλιτα τους κανόνες της ακαδημαϊκής και της ερευνητικής δεοντολογίας. Χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένη δόμηση και διέπεται από ακαδημαϊκά αυστηρή και λιτή έκφραση. Η κάθε Μ.Δ.Ε. αξιολογείται με βάση τη συμβολή της στη γνώση και την επιστήμη.

Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (Μ.Δ.Ε.) ολοκληρώνεται κατά τη διάρκεια του Δ' εξαμήνου και υποβάλλεται για κρίση στο τέλος του Δ' εξαμήνου. Ο μεταπτυχιακός φοιτητής υποστηρίζει προφορικά την εργασία του ενώπιον της Τριμελούς Επιτροπής, όπως αυτή ορίζεται στον παρόντα Κανονισμό. Στην περίπτωση που η Μ.Δ.Ε. έχει κατατεθεί εμπρόθεσμα η επιτροπή μπορεί:

α) να εγκρίνει την προφορική υποστήριξη της εργασίας,

β) να ζητήσει διορθώσεις και εκ νέου κατάθεση

και γ) να απορρίψει την εργασία.

Στην περίπτωση εκείνη που δεν έχει κατατεθεί εμπρόθεσμα το Υπόμνημα για σοβαρούς λόγους, τότε ο φοιτητής υποβάλλει αίτημα, με την ομόφωνη στήριξη της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής, στη Γραμματεία του Π.Μ.Σ. με σκοπό να συζητηθεί στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος η δυνατότητα της υποβολής του Υπομνήματος σε νέα ημερομηνία. Καλό είναι, ωστόσο, οι φοιτητές να τηρούν τις καταληκτικές ημερομηνίες, διότι η δυνατότητα αυτή ενδέχεται να μην προσφέρεται πάντοτε για λόγους που υπερβαίνουν τη λειτουργία του Π.Μ.Σ.

Στην τελευταία περίπτωση κατά την οποία η εργασία απορρίπτεται ομόφωνα, τότε δεν είναι δυνατή η ολοκλήρωση του Π.Μ.Σ.. Στην περίπτωση που η ολοκλήρωση του Προγράμματος καθίσταται αδύνατη λόγω της επιβεβαιωμένης λογοκλοπής - αντιγραφής στη Μ.Δ.Ε., τότε ο φοιτητής υφίσταται όλες τις συνέπειες, τις πειθαρχικές ποινές και την οικονομική επιβάρυνση που προβλέπει ο παρών Κανονισμός. Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση, εφόσον η Τριμελής Συμβουλευτική Επιτροπή ομόφωνα υποστηρίζει την αποτυχία του φοιτητή κατά την εκπόνηση της Μ.Δ.Ε., ο φοιτητής έχει τη δυνατότητα για άλλη μία φορά να υποβάλει εκ νέου άλλο θέμα για την εκπόνηση της Μ.Δ.Ε. και άλλον επόπτη Καθηγητή. Επιπλέον, σε αυτήν την περίπτωση, ο φοιτητής υποχρεούται να επαναλάβει το εξάμηνο με τις ανάλογες οικονομικές υποχρεώσεις.

Δυνατότητα παράτασης για την εκπόνηση της Μ.Δ.Ε. παρέχεται από τη Γ.Σ. του Τμήματος, ύστερα από εισήγηση της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής, για μία μόνον φορά, για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα εξάμηνο και μόνο σε περίπτωση τεκμηριωμένου αιτήματος για ιδιαιτέρως σοβαρούς λόγους, μετά από θετική εισήγηση του Επιβλέποντα Καθηγητή. Οι αιτήσεις για παράταση κατάθεσης της Μ.Δ.Ε. κατατίθενται στη Γραμματεία του Π.Μ.Σ..

2 Προγραμματισμός - χρονοδιάγραμμα

Ο χρόνος διαδραματίζει εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στην εκπόνηση της Μ.Δ.Ε., από τον σχεδιασμό και την οργάνωση της έρευνας ως και την ολοκλήρωση αυτής. Οι φοιτητές οφείλουν να λάβουν σοβαρά υπόψη τις δυσκολίες που παρουσιάζονται συχνά στην οργάνωση της έρευνας, τη λήψη όλων των δεδομένων και την ανάλυση αυτών. Σε κάποιες περιπτώσεις, ίσως χρειάζεται η λήψη σχετικής άδειας από φορείς (π.χ. Υπουργείο ή ΙΠΕ) για την ερευνητική παρέμβαση και αυτό ενδέχεται να επιφέρει καθυστερήσεις. Χρήσιμο και ωφέλιμο είναι να λαμβάνονται όλα αυτά τα θέματα υπόψη κατά την κατάρτιση του

χρονοδιαγράμματος για την ολοκλήρωση μίας διπλωματικής εργασίας. Ακολουθεί ένας **ενδεικτικός πίνακας με κάποιες σημαντικές ημερομηνίες**:

Επιλογή Επιβλέποντα Καθηγητή	Η διερεύνηση, η επικοινωνία και η διαβούλευση ανάμεσα στους φοιτητές και τους Καθηγητές μπορεί να ξεκινήσει σε εύλογο διάστημα πριν από την τελική υποβολή του Ερευνητικού Υπομνήματος.
Κατάθεση Ερευνητικού Υπομνήματος στη Γραμματεία Κατάθεση Υπεύθυνης Δήλωσης για τη λογοκλοπή / αντιγραφή	Το Υπόμνημα μπορεί να κατατίθεται στη Γραμματεία τέλη Δεκεμβρίου έως και αρχές Ιανουαρίου. (Το χρονικό διάστημα είναι ενδεικτικό και ενδέχεται να υπάρξουν διαφοροποιήσεις.) Είναι απαραίτητο να ακολουθείτε τις σχετικές ενημερώσεις της Γραμματείας.
Έγκριση Ερευνητικών Υπομνημάτων από τη Γ.Σ. του Τμήματος και Ορισμός της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής	Έγκριση των Υπομνημάτων στην πρώτη Γενική Συνέλευση του Τμήματος εντός του Ιανουαρίου .
Διάστημα εκπόνησης της Μ.Δ.Ε. με τακτές συναντήσεις με τον Επιβλέποντα Καθηγητή	Από τον Ιανουάριο έως και τον Ιούνιο . Σε συνεννόηση ο Καθηγητής ρυθμίζει τη συχνότητα των συναντήσεων.
Υποστήριξη της Μ.Δ.Ε. παρουσία της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής	Προς τα τέλη Ιουνίου ως τα μέσα Ιουλίου θα ρυθμίζεται η διαδικασία υποστήριξης των Μ.Δ.Ε.
Διάστημα 1 μηνός για την ανταπόκριση σε πιθανά σχόλια και διορθώσεις της Επιτροπής κατά τη διαδικασία της κρίσης	Εντός του Ιουλίου (ή και ως τα τέλη Αυγούστου για κάποιες περιπτώσεις) θα πρέπει να ολοκληρωθούν όλες οι διορθώσεις.
Υποβολή της Βαθμολογίας της Μ.Δ.Ε. στη Γραμματεία	Η βαθμολογία κατατίθεται σε 7-10 μέρες από την τελική υποβολή (πάντοτε μετά την κρίση) της εργασίας.
Κατάθεση του αρχείου στην Ψηφίδα του Πανεπιστημίου και στα μέλη της Επιτροπής	Ακολουθεί αμέσως μετά η κατάθεση στην Ψηφίδα και η ρύθμιση όλων των υποχρεώσεων του φοιτητή.
Ορκωμοσία των φοιτητών	Η Ορκωμοσία των φοιτητών γίνεται πάντοτε τους μήνες Σεπτέμβριο ή Μάρτιο.

3 Η επιλογή θέματος

Όπως ήδη αναφέραμε πιο πάνω, η Μ.Δ.Ε. συνίσταται στον σχεδιασμό και την υλοποίηση μίας ολοκληρωμένης έρευνας (πεδίου ή βιβλιογραφικής) σε θεματική που εντάσσεται στα αντικείμενα ή τα γνωστικά πεδία του Προγράμματος. Δεν πρόκειται απλώς για μία άλλη, απλώς μεγάλη, εργασία αλλά για τη σοβαρή και υπεύθυνη ανάληψη της υποχρέωσης και της ευθύνης, εκ μέρους του φοιτητή, να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις και τους περιορισμούς μίας ολοκληρωμένης έρευνας επιτυχώς και σύμφωνα πάντοτε με τη δεοντολογία.

Η επιλογή του θέματος ανήκει σαφέστατα στον φοιτητή, ο οποίος έχει κάθε δικαίωμα να στηριχτεί στα δικά του ενδιαφέροντα, ενδεχομένως σε προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες από το επαγγελματικό, το εκπαιδευτικό ή το ευρύτερο κοινωνικό πεδίο. Ωστόσο, θα πρέπει να δέχεται την καθοδήγηση και τις συμβουλές του Επιβλέποντος Καθηγητή (και των μελών της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής).

Οφείλει να διερευνήσει και να συμβουλευτεί τη σχετική με το θέμα του βιβλιογραφία και να μην αποσιωπήσει, σε κανένα στάδιο, τη συμβολή άλλων εργασιών ή ερευνών. Ο κάθε φοιτητής οφείλει να διαβάσει με προσοχή το άρθρο του ισχύοντος Κανονισμού του Π.Μ.Σ. για διάφορα σχετικά πειθαρχικά ζητήματα που προκύπτουν από την παραβίαση της ερευνητικής δεοντολογίας.

Ο κάθε φοιτητής δύναται να καταγράψει 2-3 θέματα του ενδιαφέροντός του, να προχωρήσει σε μία πρώτη -και σχετικά μικρή- βιβλιογραφική διερεύνηση και να επικοινωνήσει με τον Καθηγητή με τον οποίο επιθυμεί να συνεργαστεί. Είναι πολύ πιθανό να καταλήξει στην τελική επιλογή του ακόμη και από την πρώτη συνάντηση. Σε μία πρώτη φάση, ίσως ο φοιτητής βρει, τότε, χρήσιμη την ιδέα να συντάξει, σε μία πρώτη σύντομη εκδοχή, ένα κείμενο ως **Προσχέδιο Υπομνήματος (ενδεικτικά γύρω στις 400-500 λέξεις)** που θα περιλαμβάνει μόνο τα εξής:

3.1 Α) Το θέμα της Μ.Δ.Ε. (τίτλος)

3.2 Β) Τη μέθοδο προσέγγισης ή/ και ανάπτυξης του θέματος

Εδώ αναφερόμαστε σε μία πρώτη καταγραφή της ερευνητικής μεθοδολογίας, την προβληματική της έρευνας, τους σκοπούς και τους στόχους, κάποια ερευνητικά ερωτήματα, τη διαδικασία συλλογής των δεδομένων, τα εργαλεία επεξεργασίας, ανάλυσης και ερμηνείας των δεδομένων (σε γενικές γραμμές). Με άλλα λόγια, πρόκειται για μία πρώτη αποτύπωση του ερευνητικού ενδιαφέροντος του φοιτητή.

3.3 Γ) Τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα

Εδώ ο φοιτητής καλείται α) να αναφερθεί στην πλευρά του θεματικού πεδίου, το οποίο επιδιώκει να διερευνήσει και β) να εξηγήσει πώς αυτή η διερεύνηση προωθεί τη γνώση και την επιστήμη. Αυτό είναι το σημείο, στο οποίο οφείλει κανείς να είναι (σχετικά) πρωτότυπος στην επιλογή του θέματός του, έτσι ώστε να μην επαναλάβει τη διερεύνηση ζητημάτων που χαρακτηρίζονται από ερευνητικό κορεσμό.

Το Προσχέδιο Υπομνήματος δεν αποτελεί μία συμβατική, τυπική υποχρέωση του φοιτητή. Το προτείνουμε ως διευκόλυνση για τη μετάβαση στη σύνταξη του μεγάλου Υπομνήματος, ως αφετηρία του προβληματισμού και των συζητήσεων που θα ξεκινήσει ο κάθε φοιτητής με το μελλοντικό Επιβλέποντα Καθηγητή. Εάν ο Καθηγητής συμφωνήσει στην τελική επιλογή του θέματος (και, φυσικά, αυτό ίσως απαιτήσει περισσότερο χρόνο και περισσότερες της μίας συναντήσεις), τότε ο φοιτητής με βάση τις υποδείξεις και την καθοδήγηση που έχει δεχτεί, μπορεί να ξεκινήσει τη σύνταξη του Ερευνητικού Υπομνήματος. Ως προς αυτό το καθήκον, χρήσιμο και αναγκαίο είναι να δει τη σχετική ενότητα για τη σύνταξη του Ερευνητικού Υπομνήματος. Αυτές οι πρώτες διερευνητικές συναντήσεις με τον Καθηγητή είναι απαραίτητες. Σκοπός τους δεν είναι σε καμία περίπτωση να εγκλωβίσουν τον φοιτητή σε μία συγκεκριμένη επιλογή. Η πρόοδος των συναντήσεων θα αναδείξει και την πρόοδο ή τη βελτίωση της αρχικής πρότασης / ιδέας του φοιτητή. Περιθώρια για αλλαγές πάντοτε υπάρχουν. Ωστόσο, όταν οι φοιτητές θα έχουν καταλήξει στη σύνταξη του Υπομνήματος, οφείλουν να το υπηρετήσουν πιστά. Για

οποιοσδήποτε επιπλέον αλλαγές, θα πρέπει πάντοτε να αναζητήσουν τη σύμφωνη γνώμη του Επιβλέποντος Καθηγητή.

4 Συνήθη προβλήματα

- Η υποτίμηση της Εισαγωγής ή το λανθασμένο, άστοχο και ανεπαρκές περιεχόμενο αυτής. Η Εισαγωγή είναι πάντοτε απαραίτητη και πρέπει να θέτει με απόλυτη σαφήνεια τον σκοπό και τους στόχους της εργασίας. Σχετικά με αυτό το σημείο είναι και τα δύο ακόλουθα σημεία.
- Ο σχεδιασμός και η επιλογή της μεθοδολογίας αφορά στο σύνολο της εργασίας. Συχνά δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στο μέρος εκείνο που αφορά στη διεξαγωγή της (εμπειρικής) έρευνας σε τέτοιο βαθμό που η Μ.Δ.Ε. λαμβάνεται ως ισοδύναμη με αυτό το μέρος και όχι με το σύνολο της εργασίας, η οποία συμπεριλαμβάνει σαφέστατα ένα πρώτο θεωρητικό τμήμα αλλά και την ερμηνεία, ανάλυση και συζήτηση των ερευνητικών δεδομένων στο τέλος.
- Σε άλλη περίπτωση, βέβαια, επικρατεί υπεραπασχόληση με το θεωρητικό μέρος της εργασίας εις βάρος του ερευνητικού σχεδιασμού, της επεξεργασίας, της ανάλυσης και της ερμηνείας της σημασίας των δεδομένων.
- Παρατηρείται, επίσης, η έλλειψη σύνδεσης του θεωρητικού μέρους με τα ερευνητικά ερωτήματα. Αυτό συμβαίνει συχνά, διότι υπάρχει διαδεδομένη μια εσφαλμένη και ακραία αντι-επιστημονική αντίληψη ότι η θεωρία δεν συνδέεται με την έρευνα. Ως συνέπεια αυτού είναι α) η μηχανική παράθεση ή και μεταφορά τμημάτων της θεωρίας από το επικουρικό βιβλιογραφικό υλικό, β) η μη ορθή αξιοποίηση της βιβλιογραφίας και γ) η αδυναμία σύνδεσης του θεωρητικού μέρους με το μέρος του ερευνητικού σχεδιασμού. Σε κάθε περίπτωση, ο φοιτητής οφείλει να αποφεύγει έναν ακατέργαστο εμπειρισμό και να επιβεβαιώνει σε κάθε ευκαιρία τη θεωρητική συγκρότησή του.
- Συχνά παρατηρείται η λανθασμένη αξιοποίηση της βιβλιογραφίας που ανακυκλώνει έτοιμο βιβλιογραφικό υλικό, χωρίς συγκρίσεις, ιεραρχήσεις και χωρίς συνθετική προσέγγιση ή/και συζήτηση των επιχειρημάτων και των αναδυσόμενων προβλημάτων.
- Αποσιώπηση των αναφορών που αξιοποιούνται βιβλιογραφικά. Αποτελεί κατάφωρη παραβίαση των κανονισμών για τη λογοκλοπή.
- Σοβαρές αδυναμίες στη δόμηση της έρευνας, όπως και της εργασίας. Η έλλειψη εσωτερικής συνέπειας και συνέχειας σε όλα τα επίπεδα είναι απαραίτητη για την αποφυγή ασυναρτησιών και την αυτοτέλεια του ερευνητικού εγχειρήματος.
- Πολλά και φιλόδοξα ερευνητικά ερωτήματα. Για αυτόν τον λόγο πρέπει να διενεργείται πάντοτε έλεγχος των στόχων και των πραγματικών επιτευγμάτων της εργασίας.
- Λανθασμένα ή ελλιπή «εργαλεία» έρευνας.
- Ανεπαρκές δείγμα, όπου αυτό χρησιμοποιείται.
- Το περιεχόμενο των ερωτηματολογίων ή των ερωτήσεων στις συνεντεύξεις δεν συνδέεται με τα ερευνητικά ερωτήματα.
- Συμπεράσματα που δεν προκύπτουν από τα ερευνητικά ερωτήματα.

- Έλλειψη ερμηνείας και τελικής συζήτησης για τα αποτελέσματα (σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα, το θεωρητικό πλαίσιο, κ.ά.) και έλλειψη διατύπωσης νέων ερωτημάτων.
- Αδυναμίες σε σχέση με τη βιβλιογραφία: βιβλιογραφία με αδυναμίες στο ξενόγλωσσο μέρος, άσχετη με το θέμα βιβλιογραφία, βιβλιογραφία που παρατίθεται επιδεικτικά, ενώ δεν έχει αφομοιωθεί οργανικά. Λανθασμένες βιβλιογραφικές αναφορές και, γενικά, μη χρήση κάποιου έγκυρου τρόπου βιβλιογραφικής παρουσίασης. Επίσης, βιβλιογραφία που δεν έχει ως κύριες πηγές πρωτότυπα κείμενα παρά στηρίζεται αποκλειστικά σε δευτερογενή ή επικουρική βιβλιογραφία. Το τελευταίο αποτελεί παράδειγμα περίτρανης προχειρότητας και περιορισμένης ερευνητικής εντιμότητας εκ μέρους του υποψήφιου ερευνητή. Δεδομένης της σύγχρονης έκρηξης της βιβλιογραφίας σε όλα τα γνωστικά πεδία, είναι πολλές φορές προτιμότερο να ελέγξει κανείς κάποια από τα πρωτότυπα κείμενα και όχι μια απειρία από δευτερογενή αρθρογραφία περιορισμένης επιστημονικής συμβολής.
- Τέλος, υπάρχουν αδυναμίες στη χρήση της ορθογραφίας, της γραμματικής, ενώ η σύνταξη συχνά πάσχει. Η γλώσσα πρέπει να είναι αυστηρή και λιτή, ενώ πρέπει να αποφεύγονται οι βερμπαλισμοί, η λογοτεχνίζουσα τεχνοτροπία και ένα τηλεγραφικό δημοσιογραφικό ύφος.

5 Περιεχόμενο πρότασης του Ερευνητικού Υπομνήματος

Ο φοιτητής συντάσσει Ερευνητικό Υπόμνημα, έκτασης από 1700 έως 2.000 λέξεις, με την πρότασή του για τη Μ.Δ.Ε., το οποίο περιλαμβάνει τα εξής:

- Η πρώτη σελίδα του Υπομνήματος έχει τα ατομικά στοιχεία του φοιτητή, τα ονοματεπώνυμα του Επιβλέποντος Καθηγητή και τον προτεινόμενο τίτλο της Μ.Δ.Ε.. Πρόκειται για έναν αρχικό τίτλο της εργασίας (για πιθανή αλλαγή στον τίτλο υποβάλλεται σχετικό αίτημα στη Γ.Σ. του Τμήματος), πάντοτε με τη σύμφωνη γνώμη του Επόπτη Καθηγητή.

Οι επόμενες σελίδες περιλαμβάνουν τα εξής:

- Συνοπτική περιγραφή του αντικειμένου και αναγκαιότητα για τη διερεύνησή του. Χρειάζεται, αρχικά, να αιτιολογήσετε και να υποστηρίξετε την επιλογή του θέματός σας, τους λόγους δηλαδή που αξίζει να διερευνηθεί το συγκεκριμένο θέμα.
- Σκοπός, ερευνητικοί στόχοι και βασικοί άξονες του θέματος. Ο σκοπός της έρευνας αναδεικνύει τι επιδιώκει η εργασία να ερευνήσει / μελετήσει. Οι στόχοι αναφέρονται σε επιμέρους επιδιώξεις του ερευνητή. Καλό είναι να αναφέρετε τα ερευνητικά ερωτήματά σας.
- Σύντομη τεκμηρίωση του θέματος με βάση την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία.
- Σχεδιασμός της ερευνητικής μεθοδολογίας. Εδώ οφείλει ο φοιτητής να περιγράψει την ερευνητική μεθοδολογία που θα ακολουθήσει (π.χ. ποιοτική ή ποσοτική έρευνα; Βιβλιογραφική έρευνα; κ.λ.π.). Αναγκαία είναι η περιγραφή της μεθοδολογίας, σε γενικές γραμμές, με αναφορά στο α) δείγμα (ομάδα ατόμων στην οποία θα απευθυνθείτε), β) τις μετρήσεις (πώς θα γίνει η εξέταση του δείγματος) και γ) διαδικασία, περιγραφή του τρόπου υλοποίησης της έρευνας.

- Αναμενόμενα οφέλη. Για ποιο λόγο είναι σημαντική αυτή η έρευνα; Αναφορά σε συνέπειες, επιπτώσεις και βελτιώσεις. Πώς θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τα ευρήματα της έρευνας;, από ποιους και σε πιο πλαίσιο;
- Τέλος πρέπει να παρατεθεί η ενδεικτική Βιβλιογραφία που μελέτησε ο κάθε φοιτητής με σκοπό τη σύνταξη του Υπομνήματος κατά την πρώτη βιβλιογραφική διερεύνησή του. Η παράθεση αυτή καλό είναι να συμπεριλαμβάνει περίπου 20 έως 30 τίτλους τουλάχιστον.

6 Υπόδειγμα δομής της Μ.Δ.Ε. – Περίγραμμα Μ.Δ.Ε.

Η έκταση της Μ.Δ.Ε. κυμαίνεται από 25.000 έως 30.000 λέξεις και περιλαμβάνει εντός του ορίου αυτού όλο το κείμενο, σημειώσεις και τον Κατάλογο Αναφορών. Στην καταμέτρηση δεν συμπεριλαμβάνονται το εξώφυλλο και τα Παραρτήματα.

Αμέσως μετά το εξώφυλλο στο κάτω μέρος μίας λευκής σελίδας ο φοιτητής υποχρεούται να παραθέσει (σε μονό διάστιχο) το παρακάτω απόσπασμα σχετικά με τα πνευματικά δικαιώματα της εργασίας:

© ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Έτος (έτος ολοκλήρωσης της Μ.Δ.Ε.)

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (Μ.Δ.Ε.), η οποία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών: *Διοίκηση και Ηγεσία στις Επιστήμες της Εκπαίδευσης και της Διά Βίου Μάθησης* και τα λοιπά αποτελέσματα αυτής αποτελούν συνιδιοκτησία του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και του φοιτητή, ο καθένας από τους οποίους έχει το δικαίωμα ανεξάρτητης χρήσης και αναπαραγωγής τους (στο σύνολο ή τμηματικά) για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, σε κάθε περίπτωση αναφέροντας τον τίτλο και το συγγραφέα και το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, όπου εκπονήθηκε η Μ.Δ.Ε. καθώς και τον Επιβλέποντα Καθηγητή και την Επιτροπή Αξιολόγησης.

6.1 Σελίδα Τίτλου

6.2 Πρόλογος

Ο Πρόλογος πρέπει να είναι σύντομος (1 – 1.5 σελίδες). Εδώ εξηγεί κανείς το πλαίσιο διεξαγωγής της έρευνας, που ανήκει στο τάδε Π.Μ.Σ., της τάδε Κατεύθυνσης, του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και το κεντρικό θέμα της εργασίας. Αναφορά στο τι επιχειρεί να δείξει ο φοιτητής στη συγκεκριμένη εργασία. Εμπεριέχει, επίσης, αφιερώσεις και ευχαριστίες (σε προαιρετική βάση) σε όσους βοήθησαν ή υποστήριξαν την εκπόνηση της εργασίας. Καλό είναι ο Πρόλογος να γραφεί μετά την ολοκλήρωση της εργασίας.

6.3 Περίληψη

(επόμενες σελίδες) 250-300 λέξεις, στα ελληνικά και τα αγγλικά (Abstract). Η Περίληψη γράφεται πάντοτε μετά την ολοκλήρωση της εργασίας. Η γραμματική, η σύνταξη και η έκφραση του κειμένου στην αγγλική γλώσσα πρέπει να είναι άριστες. Πρόκειται για τη σύντομη και περιεκτική παρουσίαση της έρευνας. Γράφεται συνήθως σε χρόνο αόριστο. Δεν περιέχει βιβλιογραφικές αναφορές, εκτός από σπάνιες περιπτώσεις. Συμπεριλαμβάνει, συνήθως: α) τον σκοπό και τους κύριους στόχους της έρευνας. β) Το

ερευνητικό σχέδιο και την ερευνητική μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε και γ) τα κυριότερα ευρήματα και συμπεράσματα της έρευνας.

6.4 Πίνακας Περιεχομένων και Παραρτήματα (επόμενη σελίδα)

6.5 Πίνακας Εικονογραφημένων (επόμενη σελίδα)

6.6 Κατάλογος των Πινάκων και των Διαγραμμάτων (επόμενη σελίδα)

Ακολουθεί το κυρίως σώμα της εργασίας σε: Κεφάλαια, ενότητες και υποενότητες. Η ύπαρξη τίτλων σε όλα είναι απαραίτητη.

6.7 Εισαγωγή (Ενδεικτικά 5 – 8 σελίδες)

Είπαμε ήδη ότι η Εισαγωγή είναι πάντοτε απαραίτητη και πρέπει να θέτει με απόλυτη σαφήνεια τον σκοπό και τους στόχους της εργασίας. Η Εισαγωγή πρέπει να παρουσιάζει τον λόγο (ή τους λόγους) για τον οποίο η συγκεκριμένη έρευνα / μελέτη κρίνεται ενδιαφέρουσα, σημαντική και (σχετικά) πρωτότυπη. Υπάρχουν κάποια κρίσιμα ερωτήματα σε κάθε έρευνα / μελέτη, των οποίων η απάντηση πρέπει να δίνεται στην Εισαγωγή. Συγκεκριμένα:

- α) Ποιο είναι το ζήτημα που ερευνά, μελετά και αναλύει η εργασία; Γιατί έχει ενδιαφέρον;
- β) Ποιες άλλες σχετικές έρευνες και θεωρητικές προσεγγίσεις έχουν αναπτυχθεί σε σχέση με αυτό το ζήτημα;
- γ) Ποιος είναι ο σκοπός της έρευνας; Ποια είναι τα ερευνητικά ερωτήματα;
- δ) Γιατί είναι σημαντική αυτή η ερευνητική εργασία;
- ε) Ποια είναι η διάρθρωση της έρευνας; Αναφορά στο περιεχόμενο των κεφαλαίων.

6.8 Α' Μέρος: Θεωρητικό Πλαίσιο (20 – 30 σελίδες)

Εδώ αξιολογείται ό,τι είναι απολύτως συναφές στη διεθνή και την ελληνική βιβλιογραφία σχετικά με το θέμα και, φυσικά σχετικά με τα ερευνητικά ερωτήματα. Δεν ενδείκνυνται γενικές αναφορές, για παράδειγμα, περιττά βιογραφικά στοιχεία και πλήρης ανασυγκρότηση ενός πολιτισμικού, ιστορικού ή πνευματικού πλαισίου. Όταν αυτές οι αναφορές κρίνονται απαραίτητες από τη φύση του ίδιου του θέματος, θα πρέπει να είναι περιορισμένες, κριτικά επεξεργασμένες και, σε καμία περίπτωση, να μην προσφέρονται στη βάση της απλής εξιστόρησης κάποιων γεγονότων ή εξελίξεων.

6.9 Β' Μέρος: Ερευνητικό Πλαίσιο (35 – 45 σελίδες)

Το Β' Μέρος του Ερευνητικού Σχεδιασμού περιλαμβάνει **δύο τμήματα**:

Στο **πρώτο** τμήμα (B1) προσφέρεται το **Μεθοδολογικό Πλαίσιο**, το οποίο αφορά στη δόμηση της έρευνας (10-15 σελ.).

A. Ποια είναι τα ερευνητικά ερωτήματα; (1-3 ερωτήματα). Πώς οδηγήθηκε ο φοιτητής σε αυτά; Γιατί τα επέλεξε;

B. Με ποια μέθοδο («εργαλεία») θα προσεγγιστούν τα ερευνητικά ερωτήματα; (Ας σημειωθεί εδώ ότι το ερωτηματολόγιο, που αποτελεί «εργαλείο» ποσοτικής έρευνας, δεν αποτελεί το μοναδικό «εργαλείο» έρευνας. Το «εργαλείο» πρέπει να επιλέγεται ανάλογα προς τα ερευνητικά ζητούμενα. Πολλές φορές ενδείκνυται η έρευνα να είναι ποιοτική, οπότε ως «εργαλεία» χρησιμοποιούνται η συνέντευξη (και υπάρχουν διαφορετικά είδη συνέντευξης). Σημαντικό είναι, για την εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων, να υπάρχει «τριγωνοποίηση», δηλαδή η χρήση πολλαπλών «εργαλείων». Ο φοιτητής θα πρέπει, στο πλαίσιο αυτό, να δείξει ότι γνωρίζει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της μεθόδου την οποία προτίθεται να ακολουθήσει. Θα πρέπει να είναι σαφής στο πεδίο εφαρμογής και τους περιορισμούς της μεθόδου.

Γ. Ποιοι ήταν οι περιορισμοί της έρευνας; Κάτω από ποιες συνθήκες έγινε;

Δ. Ποιο ήταν το δείγμα και πώς προσεγγίστηκε (π.χ. έγινε χρήση ερωτηματολογίου ή συνεντεύξεων);

Ε. Πώς έγινε η επεξεργασία των δεδομένων που προέκυψαν;

ΣΤ. Ποια ήταν η χρονολογική σειρά των διαδικασιών;

Z. Πώς έγινε η βιβλιογραφική ανασκόπηση (ποιες πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές χρησιμοποιήθηκαν κλπ).

Στο **δεύτερο** τμήμα (B2) υπάρχει η **Παρουσίαση των Αποτελεσμάτων** (20-25 σελ.).

A. Παρουσιάζονται τα δεδομένα (αποτελέσματα) σε συσχέτιση με τα ερευνητικά ερωτήματα και με το συναφές θεωρητικό πλαίσιο.

B. Γίνονται σχόλια «πρώτου επιπέδου», χωρίς να ερμηνεύονται ακόμα τα ευρήματα και τα δεδομένα που προέκυψαν.

Γ. Χρησιμοποιούνται πίνακες και γραφήματα, αν χρειάζεται.

Δ. Τα μη βασικά δεδομένα παρουσιάζονται σε παράρτημα.

6.10 Γ' Μέρος: Ερμηνεία/ Συζήτηση των Πορισμάτων – Συμπερασματικές παρατηρήσεις – Προτάσεις (8 – 10 σελίδες)

Εδώ πρέπει να παρουσιαστούν και να εξηγηθούν τα ευρήματα σε σχέση με το βαθμό σημαντικότητάς τους. Ενδεικτικά ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν είναι τα ακόλουθα:

A. Ποια ήταν, συμπερασματικά, τα κύρια ευρήματα της έρευνας; (χωρίς αριθμούς, χωρίς επανάληψη αποτελεσμάτων). Πώς απαντώνται τα ερευνητικά ερωτήματα;

B. Πώς τα ευρήματα της έρευνας προάγουν την ήδη υπάρχουσα γνώση στην περιοχή που έγινε η έρευνα; (Πώς συνδέονται με προηγούμενες έρευνες);

- Γ. Ποιες είναι οι πιθανές εξηγήσεις για αυτά τα αποτελέσματα; Απαραίτητη είναι η σύνδεση με το θεωρητικό ερμηνευτικό σχήμα.
- Δ. Ποιες εναλλακτικές εξηγήσεις παρουσιάζονται για τα υπάρχοντα αποτελέσματα; Ποια νέα ερωτήματα προκύπτουν; Απαραίτητη είναι η σύνδεση με το θεωρητικό ερμηνευτικό σχήμα.
- Ε. Ποια είναι η πρακτικότητα των αποτελεσμάτων; Πώς μπορούμε να τα αξιοποιήσουμε;
- ΣΤ. Ποιες έρευνες είναι δυνατόν ή πρέπει να γίνουν στο μέλλον, με σκοπό την αύξηση της ήδη υπάρχουσας γνώσης ή/και την ανταπόκριση σε κοινωνικά / εκπαιδευτικά προβλήματα; Άμεση σύνδεση με το τελευταίο σημείο.
- Ζ. Ποιες προτάσεις πρακτικής εφαρμογής προκύπτουν;
- Η. Τέλος, δεν θα πρέπει ο φοιτητής να παραλείψει να αναφερθεί στους περιορισμούς και τις αδυναμίες της έρευνάς του.

7 Κριτήρια αξιολόγησης της Μ.Δ.Ε.

Τα κριτήρια με βάση τα οποία δύνανται να αξιολογηθεί μία Μ.Δ.Ε. είναι τα ακόλουθα:

7.1 Κριτήριο Α: Σχεδιασμός έργου

- α) Σαφής διατύπωση του προς διερεύνηση ζητήματος.
- β) Η σημασία της διερεύνησης για τη σύγχρονη εκπαίδευση (ανάλογα με το ιδιαίτερο θέμα της εργασίας και την Κατεύθυνση στην οποία ανήκει ο φοιτητής).
- γ) Η πρωτοτυπία του θέματος.

7.2 Κριτήριο Β: Βιβλιογραφική επισκόπηση

- α) Εύρος της βιβλιογραφικής επισκόπησης. Η επαρκής ανασκόπηση και κριτική επεξεργασία της βιβλιογραφίας.
- β) Αξιοποίηση αυτής στη διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων και υποθέσεων.
- γ) Αξιοποίησης αυτής για την επιλογή της κατάλληλης μεθοδολογίας.

7.3 Κριτήριο Γ: Μεθοδολογία, συλλογή και ανάλυση των δεδομένων

- α) Ο τρόπος σχεδιασμού της έρευνας και η ανάλυση των δεδομένων.
- β) Η εγκυρότητα, η ποιότητα και η ποσότητα των πηγών των δεδομένων.
- γ) Η συζήτηση των ευρημάτων και η συσχέτιση αυτών με τια υποθέσεις και τα ερωτήματα της έρευνας.
- δ) Σύγκριση των ευρημάτων της έρευνας με τα ευρήματα άλλων ερευνών.

7.4 Κριτήριο Δ: Συμπεράσματα και Προτάσεις

- α) Συσχέτιση των συμπερασμάτων με την ανάλυση

β) Καταγραφή των αδυναμιών και των περιορισμών της έρευνας.

γ) Η ποιότητα των προτάσεων. Οι προτάσεις για τη διερεύνηση «ανοικτών» ερωτημάτων.

δ) Η επιτυχής εκπλήρωση των αρχικών στόχων.

ε) Η διασύνδεση θεωρίας, έρευνας και πράξης ή πρακτικών εφαρμογών.

7.5 Κριτήριο Ε: Γραπτή Παρουσίαση και Δόμηση της εργασίας

α) Σαφήνεια της δομής της εργασίας. Η συνέπεια και η συνεκτικότητα στη δόμηση της διπλωματικής εργασίας, καθώς επίσης και στην ανάπτυξη του θέματος.

β) Σαφής επιχειρηματολογία. Επίσης, η σαφήνεια, η διατύπωση ορθών επιχειρημάτων, η καλή διασύνδεση των επιμέρους υποενοτήτων.

γ) Η ποιότητα της περίληψης.

δ) Η ακρίβεια των παραπομπών.

ε) Ο χειρισμός της γλώσσας – σωστή έκφραση.

8 Θέματα Δεοντολογίας

8.1 Λογοκλοπή – Πειθαρχική Δίωξη

Η λογοκλοπή, δεδομένου ότι αποτελεί παράπτωμα κατά της ακαδημαϊκής κοινότητας και παράβαση του κώδικα ακαδημαϊκής δεοντολογίας και συμπεριφοράς του μεταπτυχιακού φοιτητή, υπόκειται σε ποινές που ορίζονται από την εκάστοτε νομοθεσία, τον Κανονισμό του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών και τις άλλες διατάξεις του Πανεπιστημίου. Ως λογοκλοπή ορίζεται η οικειοποίηση των ιδεών ή της εργασίας άλλου προσώπου, μέρους ή όλου αυτής, είτε εκούσια είτε ακούσια, δίχως την απαραίτητη γνωστοποίηση ή αναφορά στο πρόσωπο που παρήγαγε την εργασία αυτή.

Η λογοκλοπή αναφέρεται σε πρωτότυπο υλικό το οποίο μπορεί να προέρχεται από δημοσιευμένες ή αδημοσίευτες πηγές όπως βιβλία, επιστημονικά άρθρα, ιστοσελίδες διαδικτύου, πανεπιστημιακές σημειώσεις διδασκόντων, καθώς επίσης και από πτυχιακές και μεταπτυχιακές εργασίες, τμήματα από Διδακτορικές Διατριβές ή από άλλες εργασίες που έχουν εκπονηθεί από τρίτα πρόσωπα ή είναι προϊόν πώλησης.

Οι πράξεις λογοκλοπής αφορούν στην αντιγραφή “λέξη προς λέξη”, την παράφραση κειμένου μικρής ή μεγάλης έκτασης σε βαθμό που να παρουσιάζει μεγάλες ομοιότητες με το πρωτότυπο υλικό, την περιληπτική ή συνοπτική αποτύπωση υλικού, την αντιγραφή πινάκων, γραφημάτων, στατιστικών δεδομένων, εικόνων, ιδεών καθώς και την οικειοποίηση ή αντιγραφή κάθε είδους υλικού (προφορικές ανακοινώσεις, δείγματα τέχνης) που καθιστά εργασία ή πνευματικό έργο ενός άλλου προσώπου χωρίς

την αρμόζουσα αναφορά στο πρόσωπο το οποίο παρήγαγε αρχικά τα παραπάνω αναφερθέντα. Επιπλέον, η λογοκλοπή μπορεί να αναφέρεται στη μετάφραση υλικού, η οποία είναι προϊόν εργασίας ενός άλλου προσώπου χωρίς την αρμόζουσα αναφορά στο πρόσωπο αυτό. (βλπ. <http://provost.concordia.ca/academicintegrity/plagiarism/>)

Λογοκλοπή επίσης αποτελεί:

- η σύνθεση μερών εργασίας άλλων προσώπων σε ένα νέο σύνολο χωρίς την αρμόζουσα αναφορά
- η παρουσίαση ή υποβολή εργασίας ως προϊόν ιδίου προσώπου, ενώ αυτή αποτελεί μέρος ομαδικής προσπάθειας
- ο αναδιπλασιασμός εργασίας, δηλαδή η υποβολή εργασίας προς αξιολόγηση σε ένα μάθημα ενώ αυτή η εργασία είχε υποβληθεί και βαθμολογηθεί σε άλλο μάθημα
- η προφορική ανακοίνωση, περιεχόμενα της οποίας αποτελούν προϊόν εργασίας, πόνημα ή ιδέες άλλου προσώπου χωρίς την αρμόζουσα αναφορά στο πρόσωπο αυτό, δηλ. στην πρωτότυπη πηγή

Η λογοκλοπή ως παράπτωμα δεν αναιρείται ακόμη και σε περίπτωση που έγινε χωρίς πρόθεση ή με έλλειψη επίγνωσης των κανόνων που διέπουν την ακαδημαϊκή δεοντολογία ή και σε περιπτώσεις που το ίδιο το άτομο, στο οποίο αποδίδεται η πρωτότυπη εργασία, επιτρέψει να χρησιμοποιηθεί η εργασία του χωρίς την αρμόζουσα αναφορά του ιδίου, δηλαδή της πρωτότυπης πηγής. Σε αυτή την περίπτωση, μάλιστα, τιμωρείται και ο/η φοιτητής/τρια που επέτρεψε να οικειοποιηθεί η εργασία του/της από άλλον/η φοιτητή/τρια.

Η λογοκλοπή συνιστά παράπτωμα σε κάθε περίπτωση και υπόκειται σε ελεγκτική διαδικασία με επιβολή δυσμενών διοικητικών μέτρων και πειθαρχικών ποινών, ακόμη και αν διαπιστωθεί μετά την αποφοίτηση του φοιτητή.

Σημαντικές επισημάνσεις:

- Σε κάθε περίπτωση, όλοι οι φοιτητές, κατά την εγγραφή τους στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, είναι υποχρεωμένοι να λαμβάνουν γνώση και να υπογράφουν την Υπεύθυνη Δήλωση Αποδοχής Όρων Κανονισμού, με την οποία δεσμεύονται ότι έχουν διαβάσει και αποδέχονται όλα τα άρθρα του Κανονισμού Λειτουργίας του Π.Μ.Σ. (βλ. Παράρτημα Α του Κανονισμού).
- Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές είναι επίσης υποχρεωμένοι, κατά την υποβολή του Ερευνητικού Υπομνήματος, να υπογράψουν την Υπεύθυνη Δήλωση σύμφωνα με την οποία δεσμεύονται ότι αυτή αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και όχι μερικής ή ολικής λογοκλοπής (βλ. Παράρτημα Β του Κανονισμού).
- Στο τέλος του κειμένου της οριστικοποιημένης τελικής εκδοχής της Μ.Δ.Ε. οι μεταπτυχιακοί φοιτητές είναι, τέλος, υποχρεωμένοι να προσθέσουν και να υπογράψουν το ακόλουθο κείμενο:

«Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει

κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.»

Αν διαπιστωθεί ότι λογοκλοπή διαπράχθηκε σε μία Μ.Δ.Ε., τότε ο Επιβλέπων Καθηγητής καταθέτει το συμπληρωμένο έντυπο για αντιγραφή / λογοκλοπή στον Διευθυντή του Π.Μ.Σ., στην Συντονιστική Επιτροπή του Προγράμματος και στον Πρόεδρο του Τμήματος (βλπ. τελευταίο έντυπο του παρόντος Παραρτήματος). Το θέμα παραπέμπεται για συζήτηση στη Γ.Σ. του Τμήματος. Η Γ.Σ. διατηρεί το δικαίωμα να καλέσει τον φοιτητή σε ακρόαση και να αποφασίσει επ' αυτού. Αν η Γ.Σ. αποφασίσει ότι ο φοιτητής διέπραξε λογοκλοπή, αποφασίζει ως προς την ποινή. Η ποινή μπορεί να είναι έως και αφαίρεση του αντίστοιχου πτυχίου και η οριστική αποβολή του φοιτητή από το πρόγραμμα σπουδών. Οι φοιτητές καλούνται να μελετήσουν προσεκτικά όλες τις περιπτώσεις στον Κανονισμό του Π.Μ.Σ.

8.2 Ειδικές οδηγίες συγγραφής

- Βιβλιογραφικές αναφορές, πίνακες και εικόνες θα πρέπει να ακολουθούν τους κανόνες του Εγχειριδίου (Publication Manual) του American Psychological Association (APA, 6^η έκδοση) <http://www.apastyle.org/>
- Βιβλιογραφία ξενόγλωσση και ελληνόγλωσση (χωριστά) στο τέλος της εργασίας. Παρατίθενται πρώτα η ελληνόγλωσση βιβλιογραφία στο τέλος της οποίας μπαίνουν τα βιβλία ξένων συγγραφέων που έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά. Ακολουθεί η ξενόγλωσση βιβλιογραφία.
- Εντός κειμένου βιβλιογραφικές παραπομπές (in-text citations)
- Οι πίνακες παρουσιάζονται με επικεφαλίδα σε ξεχωριστές σελίδες, συνεχούς αρίθμησης, μετά τη βιβλιογραφία. Οι γραφικές παραστάσεις δίνονται μετά τους πίνακες, σε ξεχωριστές σελίδες, μη αριθμημένες, και έχουν ένδειξη (Διάγραμμα 1, Σχήμα 1 κ.λπ.). Πριν από αυτές υπάρχει χωριστή σελίδα με τους υπότιτλους τους. Η θέση τους υποδεικνύεται μέσα στο κείμενο.
- Σε περίπτωση που υπάρχουν παραθέματα από τα αρχαία ελληνικά κείμενα, θα χρησιμοποιείται η πολυτονική γραμματοσειρά Palatino Linotype.
- Τα στοιχεία του κάθε τίτλου της βιβλιογραφίας είναι προτιμότερο να αντλούνται από το εσώφυλλο ενός βιβλίου και όχι από το εξώφυλλο.
- Τα ονόματα των ξένων συγγραφέων δεν εξελληνίζονται στις βιβλιογραφικές παραπομπές.
- Να αποφεύγεται η εμφάνιση λέξεων ή προτάσεων σε έντονη γραφή (Bold) καθώς επίσης και η υπογράμμιση για απόδοση έμφασης.
- Η χρήση της πλάγιας γραφής (Italics) να είναι περιορισμένη. Για ξενόγλωσσους όρους μπορεί να τίθεται ο όρος εντός εισαγωγικών και αμέσως να ακολουθεί σε παρένθεση η απόδοση του όρου στην ελληνική γλώσσα (ή το αντίστροφο ανάλογα με την περίπτωση). Η πλάγια γραφή δεν είναι απαγορευμένη, αλλά δεν πρέπει αυτή να αξιοποιείται ως τρόπος για να αποφεύγει κανείς να προσφέρει έναν εύστοχο όρο στην ελληνική (ή την αγγλική) γλώσσα.

9 Μορφοποίηση του κειμένου της Μ.Δ.Ε.

Παρακαλείσθε να συμβουλευτείτε το **Template** ως ένα βοηθητικό εργαλείο για την τήρηση των οδηγιών μορφοποίησης του κειμένου της Μ.Δ.Ε.. Το **Template** αποστέλλεται ηλεκτρονικά σε όλους τους φοιτητές του Π.Μ.Σ.

9.1 Εξώφυλλο και σελίδα τίτλου

Βλέπε παράδειγμα στο τέλος αυτού του παραρτήματος.

9.2 Αρίθμηση σελίδων

Η σελίδα του τίτλου, των αφιερώσεων, της περίληψης, των ευχαριστιών, των καταστάσεων Πινάκων, των Διαγραμμάτων, των Καταλόγων και των Εικόνων φέρουν λατινική αρίθμηση.

Μόνο η αρίθμηση της σελίδας του τίτλου δεν αναγράφεται παρόλο που υπολογίζεται.

Ο αριθμός 1 μπαίνει στην πρώτη σελίδα του κειμένου σας, δηλαδή στην πρώτη σελίδα της Εισαγωγής της εργασίας σας.

Η αρίθμηση τοποθετείται στο κάτω μέρος της σελίδας (στο κέντρο ή στο εξωτερικό άκρο).

Προκαταρκτικές Σελίδες	Αρίθμηση Σελίδας
Τίτλος σελίδας	i (υπολογίζεται αλλά δεν αναγράφεται)
Παράγραφος Copyright	li
Σελίδα με αναφορά στην Τριμελή Επιτροπή	lii
Αφιερώσεις (προαιρετικά)	lv
Πρόλογος (απαιτείται)	v (vi, αν χρειαστεί δεύτερη σελίδα)
Ευχαριστίες (προαιρετικά)	vii
Περίληψη (απαιτείται)	viii
Abstract (απαιτείται)	lx
Πίνακας Περιεχομένων και Παραρτήματα	x
Κατάλογος Πινάκων (εάν υπάρχει)	xi
Κατάλογος αριθμητικών δεδομένων (εάν υπάρχει)	xii
Κατάλογος Εικόνων (εάν υπάρχει)	xiii
Κατάλογος Διαγραμμάτων (εάν υπάρχει)	xiv
Κατάλογος Συνομογραφιών (εάν υπάρχει)	xv
Πρώτη σελίδα κυρίου κειμένου (δηλ. η πρώτη σελίδα της Εισαγωγής)	1 (απαιτείται στο εξής η αρίθμηση σε κάθε σελίδα)
Κατάλογος Αναφορών (απαιτείται)	Ακολουθείται η ροή της σελιδοποίησης του κειμένου σας
Προσαρτήματα (εάν υπάρχουν)	Ακολουθείται η ροή της σελιδοποίησης του κειμένου σας

9.3 Αρίθμηση Πινάκων και Διαγραμμάτων

Οι πίνακες παίρνουν αρίθμηση και τίτλο στο πάνω μέρος τους και τα διαγράμματα παίρνουν αρίθμηση και τίτλο στο κάτω μέρος τους.

9.4 Περιθώρια Σελίδας

Τα περιθώρια της σελίδας μεγέθους A4 πρέπει να είναι:

Αριστερό: 3 Δεξί: 3

Πάνω: 2 Κάτω: 2

9.5 Διαστήματα στη Σελίδα

Το διάστημα ανάμεσα στις σειρές (διάστιχο) του κειμένου πρέπει να είναι ενάμιση (1,5), Μετά από τις επικεφαλίδες, τις υποδιαιρέσεις των κεφαλαίων και στην αρχή κάθε παραγράφου θα πρέπει να αφήνεται μία κενή γραμμή.

9.6 Στοίχιση

Η στοίχιση πρέπει να είναι ολική και καλό είναι να έχει επιλεγεί ο αυτόματος συλλαβισμός για την αποφυγή περιττών κενών σε διάφορα σημεία του κειμένου.

9.7 Γραμματοσειρά – Μέγεθος γραμμάτων

Η προτεινόμενη γραμματοσειρά είναι η Times New Roman. Το μέγεθος των γραμμάτων του κειμένου πρέπει να είναι 12. Το μέγεθος των γραμμάτων των τίτλων των κεφαλαίων και των υποδιαιρέσεων μπορούν να είναι μεγαλύτερα ανάλογα με την προτίμηση του φοιτητή (π.χ. 14 για τους τίτλους των κεφαλαίων). Σημαντικό και αναγκαίο είναι βέβαια είναι να τηρεί κανείς απαρέγκλιτα τη λογική του μεγέθους σε κάθε ανάλογη περίπτωση.

9.8 Αριθμός Αντίγραφων Διπλωματικών Εργασιών

Τα τελικά αντίγραφα των διπλωματικών εργασιών (συνολικά 3) θα πρέπει να είναι τυπωμένα σε μία μόνο όψη και θα πρέπει, επίσης να είναι θερμοκολλημένα.

Τα αντίγραφα παραδίδονται στον Επόπτη Καθηγητή και τους εξεταστές.

10 Σύνταξη Βιβλιογραφίας (Κατάλογος Αναφορών / References)

10.1 Γενικές παρατηρήσεις

Η βιβλιογραφία μιας διπλωματικής εργασίας ισοδυναμεί με έναν κατάλογο αναφορών, ο οποίος προσφέρεται στο τέλος της εργασίας και σκοπό έχει να παράσχει τις απαραίτητες πληροφορίες για τον εντοπισμό και την ανάκληση κάθε πηγής. Οι συγγραφείς θα πρέπει να κάνουν συνετές επιλογές των

αναφορών και να περιλαμβάνουν μόνο τις πηγές που έχουν χρησιμοποιηθεί κατά την έρευνα και την προετοιμασία της εργασίας. Υπερβολικός αριθμός έργων που δεν έχει χρησιμοποιηθεί εξυπηρετεί μόνο λόγους εντυπωσιασμού και όχι την επιστημονικότητα της εργασίας. Κάθε διπλωματική εργασία θα πρέπει να περιλαμβάνει απαραίτητως κατάλογο αναφορών και καμία εργασία που δεν πληροί αυτή την προϋπόθεση δεν θα γίνεται δεκτή.

Σύμφωνα με το American Psychological Association (APA) *style*, κάθε αναφορά μέσα στο κείμενο της εργασίας αντιστοιχεί σε μια συγκεκριμένη εγγραφή στον κατάλογο αναφορών. Τα απαραίτητα στοιχεία μιας αναφοράς μέσα στο κείμενο είναι το επώνυμο του συγγραφέα και το έτος της δημοσίευσης. Σε περίπτωση που χρησιμοποιείται ένα ολόκληρο απόσπασμα από ένα κείμενο, αυτό θα μπαίνει σε εισαγωγικά και στο τέλος μέσα σε παρένθεση θα αναγράφονται: ο συγγραφέας, το έτος δημοσίευσης και η σελίδα στην οποία βρίσκεται το συγκεκριμένο απόσπασμα.

Ο σκοπός της δημιουργίας καταλόγου αναφορών είναι να βοηθήσει τους αναγνώστες της εργασίας να ανακτήσουν και να χρησιμοποιήσουν τις συγκεκριμένες πηγές. Είναι απαραίτητο, λοιπόν, οι πληροφορίες που θα περιλαμβάνει ο κατάλογος αναφορών να είναι ακριβείς και πλήρεις. Κάθε εγγραφή στον κατάλογο των αναφορών περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία: το όνομα του συγγραφέα, το έτος έκδοσης, τον τίτλο και τα στοιχεία έκδοσης. Ο καλύτερος τρόπος για να σιγουρευτεί ο συγγραφέας ότι οι πληροφορίες αυτές είναι πλήρεις και ακριβείς είναι να ελέγξει κάθε αναφορά προσεκτικά με την πρωτότυπη έκδοση.

Οι συγγραφείς των διπλωματικών εργασιών είναι υπεύθυνοι για όλες τις πληροφορίες που περιλαμβάνει ο κατάλογος των αναφορών. Η προετοιμασία ακριβούς καταλόγου αναφορών συμβάλλει στην αξιοπιστία του συγγραφέα ως προσεκτικού και ενάξιου ερευνητή. Ένας ατελής και γεμάτος ανακρίβειες κατάλογος αναφορών προκαλεί σύγχυση στους μελλοντικούς ερευνητές και αποτελεί δείγμα απροσεξίας, νωθρότητας ή/και ανεντιμότητας του συγγραφέα.

10.2 Σύνταξη Βιβλιογραφίας

Μέσα στο κείμενο η βιβλιογραφική παραπομπή γίνεται είτε με παρένθεση είτε μέσα στη ροή του κειμένου.

- Εάν χρησιμοποιήσετε παρενθέσεις ακολουθήστε τα παρακάτω παραδείγματα:

(Σακελλαρίου, 2010)

(Παπαδόπουλος & Ψημιτόπουλος, 2015)

(Σακελλαρίου κ.ά., 2010)

(Sakelariou et al., 2010)

- Εάν χρειάζεται να είναι πολύ συγκριμένη η αναφορά σε ορισμένα σημεία του βιβλίου, κυρίως εάν παραθέτετε κομμάτια αυτολεξεί, σημειώνετε και τον αριθμό της σελίδας ως εξής:

(Σακελλαρίου, 2010, σ. 24), (Sakellariou, 2010, p. 24).

- Στην περίπτωση περισσότερων του ενός συγγραφέων, παραθέτετε αλφαβητικά:

(Παπαδόπουλος, 2014; Σακελλαρίου, 2010; Ψημιτόπουλος, 1973).

- Εάν παραθέτετε τα ονόματα στη ροή του κειμένου ακολουθήστε τα παρακάτω παραδείγματα:
  - «Ο Σακελλαρίου (2010) ...»
  - «Οι Bradley, Ramirez και Soo (1999)...»
  - «Ο Σακελλαρίου και οι συνεργάτες του (2015)...»
  - «Bradley, Ramirez and Soo (1999)...»,
  - «Sakellariou et al. (2010)...»

11 Παραδείγματα βιβλιογραφικών αναφορών (APA System)

11.1 Από βιβλίο

Castells, M. (1996). *The rise of the network society*. Oxford: Blackwell.

11.2 Από βιβλίο με πολλούς συγγραφείς

Donnan, H., & Wilson, T. M. (1999). *Borders: Frontiers of Identity, Nation and State*. Oxford: Berg.

11.3 Από βιβλίο με Επιμελητή/ές Έκδοσης

Apostolopoulos Y., Loukissas P., & Leontidou L. (Eds) (2001). *Mediterranean tourism: Facets of socio-economic development and cultural change*. London: Routledge.

11.4 Από Κεφάλαιο βιβλίου με πολλούς συγγραφείς και Επιμελητή/ές Έκδοσης

O'Dowd, L. (2003). The changing significance of European borders. In J. Anderson, L. O'Dowd, & T. M. Wilson (Eds.), *New Borders for a changing Europe: Cross-border cooperation and governance* (pp. 13-36). London: Frank Cass.

11.5 Από περιοδική έκδοση

Thuen, T. (1999). The significance of borders in the East European transition. *International Journal of Urban and Regional Research*, 23(4), 738-50. doi: 10.1111/1468-2427.00226

Wegener, D. T., & Petty, R. E. (1994). Mood management across affective states: The hedonic contingency hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(6), 1034-1048. doi: [10.1037/0022-3514.66.6.1034](https://doi.org/10.1037/0022-3514.66.6.1034)

Αν οι συγγραφείς είναι πάνω από εφτά, ακολουθούμε το παράδειγμα:

Terracciano, A., Abdel-Khalek, A. M., Adam, N., Adamovova, L., Ahn, C., Ahn, H., ... McCrae, R. R. (2005). National character does not reflect mean personality trait levels in 49 cultures. *Science*, 310, 96–100. doi:10.1126/science.1117199

11.6 Από διαδίκτυο

VandenBos, G., Knapp, S., & Doe, J. (2001). Role of reference elements in the selection of resources by psychology undergraduates. *Journal of Bibliographic Research*, 5, 117-123. Retrieved from <http://jbr.org/articles.html> on 13/9/2001.

11.7 Κείμενο στο διαδίκτυο χωρίς ημερομηνία

Nielsen, M. E. (n.d.). *Notable people in psychology of religion*. Retrieved from: <http://www.psywww.com/psyrelig/psyrelpr.htm> on 3/8/2001

- Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε τις ιστοσελίδες <http://www.apastyle.org/> και <http://blog.apastyle.org/>
- Για το πότε χρησιμοποιείται η κάθε μία από όλες τις προαναφερθείσες περιπτώσεις καθώς και για περισσότερες λεπτομέρειες συμβουλευτείτε τον παρακάτω πίνακα (πηγή: <http://www.apastyle.org/>)

Type of citation	First citation in text	Subsequent citations in text	Parenthetical format, first citation in text	Parenthetical format, subsequent citations in text
One work by one author	Walker (2007)	Walker (2007)	(Walker, 2007)	(Walker, 2007)
One work by two authors	Walker and Allen (2004)	Walker and Allen (2004)	(Walker & Allen, 2004)	(Walker & Allen, 2004)
One work by three authors	Bradley, Ramirez, and Soo (1999)	Bradley et al. (1999)	(Bradley, Ramirez, & Soo, 1999)	(Bradley et al., 1999)
One work by four authors	Bradley, Ramirez, Soo, and Walsh (2006)	Bradley et al. (2006)	(Bradley, Ramirez, Soo, & Walsh, 2006)	(Bradley et al., 2006)
One work by five authors	Walker, Allen, Bradley, Ramirez, and Soo (2008)	Walker et al. (2008)	(Walker, Allen, Bradley, Ramirez, & Soo, 2008)	(Walker et al., 2008)
One work by six or more authors	Wasserstein et al. (2005)	Wasserstein et al. (2005)	(Wasserstein et al., 2005)	(Wasserstein et al., 2005)
Groups (readily identified through abbreviation) as authors	National Institute of Mental Health (NIMH, 2003)	NIMH (2003)	(National Institute of Mental Health [NIMH], 2003)	(NIMH, 2003)
Groups (no abbreviation) as authors	University of Pittsburgh (2005)	University of Pittsburgh (2005)	(University of Pittsburgh, 2005)	(University of Pittsburgh, 2005)

12 Προγραμματισμός και έλεγχος ως την ολοκλήρωση της Μ.Δ.Ε.

Όπως έχουμε ήδη τονίσει, σημαντικό στοιχείο στην όλη διαδικασία είναι ο χρόνος και η τήρηση των καταληκτικών ημερομηνιών ως την τελική κατάθεση της εργασίας. Σε αυτήν τη βάση, είναι απαραίτητο να λάβει σοβαρά υπόψη ο φοιτητής πολλούς και διάφορους παράγοντες και λόγους που ενδέχεται να τον καθυστερήσουν.

Να σημειώσουμε σε αυτό το σημείο ότι ο φοιτητής, όταν υποβάλλει τμήμα της εργασίας του στον Επόπτη Καθηγητή (για παράδειγμα ένα κεφάλαιο), θα πρέπει να συνυπολογίσει τα ακόλουθα στοιχεία: Πρώτον, δεδομένου ότι πολύ σπάνια, ένα τμήμα της εργασίας ολοκληρώνεται με την πρώτη κατάθεσή του, σχεδόν πάντοτε η επιστροφή του κειμένου αυτού στον φοιτητή συνοδεύεται από παρατηρήσεις και

σχόλια, μικρές αντιρρήσεις και, ενδεχομένως, μεγάλες ενστάσεις, προσθήκη δουλειάς, κ.λ.π.. Δεύτερον, ο Επόπτης Καθηγητής ενδέχεται να καθυστερήσει να απαντήσει λόγω φόρτου εργασίας. Θα πρέπει ο φοιτητής να μάθει να αξιοποιεί αυτόν τον ενδιάμεσο χρόνο και να προχωρεί με την εργασία του.

Με άλλα λόγια, ο φοιτητής οφείλει να έχει και να βαδίζει με βάση ένα ρεαλιστικά επιτεύξιμο προσωπικό σχέδιο και χρονοδιάγραμμα. Το χρονοδιάγραμμα που ακολουθεί μπορεί να φανεί χρήσιμο. Προσφέρεται ως εντελώς ενδεικτικό και δύναται ο κάθε φοιτητής να επιβάλει τις δικές του προσαρμογές στα προσωπικά σχέδια και ιδιαιτερότητες. Καλό είναι, σε κάθε περίπτωση, να αναλογιστεί για το χρονοδιάγραμμα της δουλειάς του από την πρώτη στιγμή και να δεσμευτεί σε αυτό από την ημερομηνία έγκρισης του Ερευνητικού Υπομνήματος.

Συμπληρώστε τα κενά με τις δικές σας ημερομηνίες	Στάδια για την ανάπτυξη της Μ.Δ.Ε.
	<ul style="list-style-type: none"> • Καθορισμός του θέματος και του τίτλου • Συγγραφή της πρότασης της διατριβής • Υποβολή της πρότασης για έγκριση • Βιβλιογραφική αναζήτηση / συλλογή κειμένων • Αποδελτίωση και μελέτη (δημιουργία αρχείου) • Αξιολόγηση του συγκεκριμένου υλικού και πιθανή αναζήτηση εξειδικευμένων βιβλιογραφικών πηγών ή βοηθημάτων • Εκ νέου αποδελτίωση και μελέτη (συμπλήρωση αρχείου) • Συγγραφή του Πρώτου Μέρους («Θεωρητικό Πλαίσιο) και υποβολή στον Επόπτη Καθηγητή • Σχεδιασμός και προγραμματισμός της εμπειρικής έρευνας (αν χρειάζεται να γίνει εμπειρική έρευνα) και υποβολή στον Επόπτη Καθηγητή • Υλοποίηση της έρευνας • Ανάλυση των δεδομένων της έρευνας • Συγγραφή του Δεύτερου και Τρίτου Μέρους και υποβολή στον Επόπτη Καθηγητή • Συγγραφή του κεφαλαίου της Εισαγωγής και υποβολή στον Επόπτη Καθηγητή • Συγγραφή της Σύνοψης • Ολοκλήρωση της βιβλιογραφίας (καταλόγου αναφορών) • Πρόσθεση των Παραρτημάτων • Υποβολή της εργασίας στον Επόπτη Καθηγητή για έναν τελικό έλεγχο • Οριστική υποβολή της εργασίας

13 Υποχρεώσεις μετά την ολοκλήρωση της Μ.Δ.Ε.

Μετά από την ολοκλήρωση της Μ.Δ.Ε. και την κατάθεση της βαθμολογίας στη Γραμματεία, εφόσον δεν συντρέχουν άλλοι λόγοι καθυστέρησης, ο μεταπτυχιακός φοιτητής οφείλει να καταθέσει τα ακόλουθα δικαιολογητικά στη Γραμματεία του Π.Μ.Σ.:

- Αίτηση Ορκωμοσίας
- Κατάθεση της Μ.Δ.Ε. στη Βιβλιοθήκη σε ηλεκτρονική μορφή και μόνο μέσω της ΨΗΦΙΔΑΣ.
- Υπεύθυνη δήλωση ότι έχει ολοκληρωθεί η κατάθεση Μ.Δ.Ε. στη Βιβλιοθήκη σε ηλεκτρονική μορφή και μόνο μέσω της ΨΗΦΙΔΑΣ.
- Βεβαίωση από τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου ότι δεν εκκρεμεί η επιστροφή βιβλίων.
- Βεβαίωση από τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου για την παράδοση της Μ.Δ.Ε. (εκτύπωση του e-mail επιβεβαίωσης που αποστέλλεται αμέσως μετά την εισαγωγή στην ΨΗΦΙΔΑ).
- Βεβαίωση από το Λογιστήριο της Επιτροπής Ερευνών ότι δεν υπάρχει καμία οικονομική εκκρεμότητα (αποστέλλεται υπηρεσιακά).
- Βεβαίωση από την κατάθεση του απαραίτητου ποσού στην Επιτροπή Ερευνών (για τον πάπυρο και τα αντίγραφα πτυχίου).
- Πάσο, Βιβλιάριο σπουδών κ.λ.π.
- 3 θερμοκολλημένα αντίγραφα της Μ.Δ.Ε. (1 παραδίδεται στον επιβλέποντα και 1 στον κάθε εξεταστή).

14 Ενδεικτική βιβλιογραφία για τη Μεθοδολογία Έρευνας

14.1 Α. Βιβλιογραφία στα Ελληνικά

- Δαφέρμος, Βασίλης.(2005). *Κοινωνική Στατιστική με το SPSS*, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη.
- Δημητρόπουλος, Ε. (2009). *Εισαγωγή στη Μεθοδολογία της Επιστημονικής Έρευνας: Προς ένα συστημικό δυναμικό μοντέλο μεθοδολογίας επιστημονικής έρευνας*. Αθήνα: Έλλην.
- Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005). *Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία*. Αθήνα: Κριτική.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
- Ιωσηφίδης, Θ., & Σπυριδάκης, Μ. (Επ.) (2006). *Ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
- Καλλινικάκη, Θ. (Επ.) (2010). *Ποιοτικές Μέθοδοι στην Έρευνα της Κοινωνικής Εργασίας*. Αθήνα: εκδόσεις Τόπος.
- Κυριαζή, Ν. (1999). *Η κοινωνιολογική έρευνα: Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Λαμπίρη Δημάκη, Ι. (Επ.) (2003). *Η Κοινωνιολογία και η μεθοδολογία της*. Αθήνα: Σάκκουλας.
- Λυδάκη, Α. (2001). *Ποιοτικές μέθοδοι της κοινωνικής έρευνας*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Μάντζαρης, Ι. (2012). Επιστημονική Έρευνα.

http://lib.teicm.gr/syggrafiko_ergo/covers/contents29.pdf

Μπουρλιάσκος, Β. (2010). *Πώς γράφεται μια επιστημονική εργασία*. Αθήνα: Διόνικος.

Παπαϊωάννου, Σ. (2007). *Ζητήματα θεωρίας και μεθόδου των κοινωνικών επιστημών*. Αθήνα: Κριτική.

Πουρκός, Μ., & Δαφέρμος, Μ. (2010). *Ποιοτική έρευνα στις κοινωνικές επιστήμες : Επιστημολογικά, μεθοδολογικά και ηθικά ζητήματα*. Αθήνα: εκδόσεις Τόπος.

Πουρκός, Μ., & Δαφέρμος, Μ. (2010). *Ποιοτική έρευνα στην ψυχολογία και την εκπαίδευση: Επιστημολογικά, μεθοδολογικά και ηθικά ζητήματα*. Αθήνα: εκδόσεις Τόπος.

Σίμος, Π., & Κομίλη, Α. (2003). *Μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία και τη γνωστική νευροεπιστήμη*. Αθήνα: Παπαζήση.

Σταλίκας, Α. (2005). *Μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Τσιώλης, Γ. (2014). *Μεθοδολογία και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.

Φίλιας, Β. (2000). *Εισαγωγή στη Μεθοδολογία και τις Τεχνικές των Κοινωνικών Επιστημών*, Αθήνα: Gutenberg.

14.2 Β. Βιβλιογραφία στα Ελληνικά από μετάφραση

Babbie, E. (2011). *Εισαγωγή στην κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.

Bell, J. (2007). *Πώς να συντάξετε μια επιστημονική εργασία: Οδηγός ερευνητικής μεθοδολογίας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Cohen, L., & Manion, L. (1997). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Jennifer, Mason. (2003). *Η Διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

MacRae, S. (1994). *Μοντέλα-μέθοδοι για τις επιστήμες της συμπεριφοράς*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

MacRae, S. (1995). *Περιγραφή και ερμηνεία δεδομένων*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

MacRae, S. (1996). *Επαγωγή από στατιστικά δεδομένα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Martin, O. (2008). *Η ανάλυση ποσοτικών δεδομένων*. Αθήνα: εκδόσεις Τόπος.

Mason, J. (2003). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Robson, C. & Μιχαλοπούλου, Κ. (Επιμ.). (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: ένα μέσο για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Αθήνα: Gutenberg.

Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2014). *Μέθοδοι έρευνας στις επιχειρήσεις και την Οικονομία*. Αθήνα: Δίσιγμα.

14.3 Γ. Βιβλιογραφία στα αγγλικά

Bickman, L., & Rog, D. J. (2009). *The SAGE handbook of applied social research methods*. Los Angeles, CA: Sage Publications.

- Brewerton, P., & Millward, L. (2001). *Organizational research methods: A guide for students and researchers*. London: Sage Publications.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using SPSS (4th ed.)*. London: Sage Publications.
- Fossey, E., Harvey, C., McDermott, F. & Davidson, L. (2002). Understanding and evaluating qualitative research. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*.
- Flint, K. J. (2015). *Rethinking practice, research and education: a philosophical inquiry*. London: Bloomsbury Academic. 36, pp. 717-732.
- Given, L. M. (2008). *The SAGE encyclopedia of qualitative research methods*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- International Journal of Qualitative Methods*
- Kelly, A. E., Lesh, R. A., & Baek, J. Y. (2008). *Handbook of design research methods in education: innovations in science, technology, engineering, and mathematics learning and teaching*. New York: Routledge.
- Merriam, S.B., Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Peers, I. (1996). *Statistical analysis for education and psychology researchers*. London: Falmer Press.
- Reid, K., Flowers, P. & Larkin, M. (2005) Exploring lived experience: An introduction to Interpretative Phenomenological Analysis. *The Psychologist*, 18:1, 20-23.
- Schwandt, A. Thomas (1997). *Qualitative Inquiry: A dictionary of terms*. London: Sage.
- Smith, J.A., Flowers, P., Larkin, M. (2009). *Interpretative Phenomenological Analysis: Theory, Method and Research*. London: Sage.
- Somekh, B., & Lewin, C. (2005). *Research methods in the social sciences*. London: Sage Publications.
- van Manen, M. (2004). Phenomenology of Practice. *Phenomenology & Practice*, Volume 1 (2007), No. 1, pp. 11 – 30.
- Available online: <http://www.maxvanmanen.com/files/2011/04/2007Phenomenology-of-Practice.pdf>
<http://atlasti.com/qualitative-research-methods/>

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΗΓΕΣΙΑ
ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ**

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

**Ο ΤΙΤΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΙΣΗ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ**

του/της

**ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΕΠΩΝΥΜΟ ΜΕ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΙΣΗ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ**

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του
μεταπτυχιακού διπλώματος στη

**ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΗΓΕΣΙΑ
ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ**

Μήνας Έτος

*(Μήνας και Έτος υποβολής της
ολοκληρωμένης διπλωματικής εργασίας)*

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΗΓΕΣΙΑ
ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ**

Όνοματεπώνυμο: _____

Θέμα Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (Ελληνικά):

Θέμα Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (Αγγλικά):

Επιβλέπων Καθηγητής: _____

Υπογραφή Επιβλέποντος Καθηγητή: _____

Υπογραφή Φοιτητή/τριας: _____

Να επιστραφεί στη Γραμματεία του Π.Μ.Σ. έως _____.

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΗΓΕΣΙΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Όνοματεπώνυμο: _____

Θέμα Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (Ελληνικά):

_____
_____
_____

Θέμα Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (Αγγλικά):

_____
_____
_____

Επιβλέπων Καθηγητής: _____

Υπογραφή: _____

Εξεταστής 1: _____

Υπογραφή: _____

Εξεταστής 2: _____

Υπογραφή: _____

ΤΕΛΙΚΟΣ ΒΑΘΜΟΣ: _____

Ημερομηνία: _____

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΗΓΕΣΙΑ
ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ**

Θεσσαλονίκη, ...

ΠΡΟΣ:

- α) Την/ον Πρόεδρο Τμήματος ΕΚΠ
- β) Την/ο Διευθυντή Π.Μ.Σ.
- γ) Τη Συντονιστική Επιτροπή

ΘΕΜΑ: ΑΝΑΦΟΡΑ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ο/Η Επιβλέπων /-ουσα

.....

(ονοματεπώνυμο & ιδιότητα)

και οι Συν-επιβλέποντες

α) ..... (ονοματεπώνυμο & ιδιότητα)

β) .....

(ονοματεπώνυμο & ιδιότητα)

της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας με τίτλο

.....

.....

του / της .....

(ονοματεπώνυμο)

αναφέρουμε ότι διαπιστώσαμε εκτεταμένη αντιγραφή / λογοκλοπή στην προαναφερθείσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία.

Διά της παρούσας αναφοράς, σας ενημερώνουμε σχετικά και παρακαλούμε να προβείτε στις προβλεπόμενες από τον Κανονισμό του Π.Μ.Σ. και την ισχύουσα νομοθεσία ενέργειες.

	<p>Ο /Η Επιβλέπων /-ουσα</p> <p>.....</p> <p>(ονοματεπώνυμο & υπογραφή)</p>	
<p>α) Ο /Η Συν-επιβλέπων /-ουσα</p> <p>.....</p> <p>(ονοματεπώνυμο & υπογραφή)</p>		<p>β) Ο /Η Συν-επιβλέπων /-ουσα</p> <p>.....</p> <p>(ονοματεπώνυμο & υπογραφή)</p>